

קונטרס

צירוף ראיה

כללי הצירוף למנין
על ידי רואין אלו את אלו
דרך מרפסות וחלונות
בעידן הקורונה

להארות והערות
יוסף הופמן
כולל עטרת שלמה
מודיעין עילית

9285507@gmail.com

צירוף למניין דרך חלונות ומרפסות

מבואר בשו"ע (נ"ה ס"ד) שמי שעומד מאחורי בית הכנסת ובינו לבית הכנסת ישנו קיר שיש בו חלון, אף אם החלון גבוה כמה קומות, אם מראה לציבור שבבית הכנסת את פניו דרך החלון מצטרפין.

כותב שם המשנה ברורה שאף שיש מחיצה ביניהם ואף שאין עשרה בלעדיו מצטרף הוא להשלים את המנין לעשרה, וציין שהמקור להלכה זו הוא מהלכות זימון בסימן קצ"ה, שם מבואר שאם ישנם שתי חבורות האוכלים בשני בתים, אם מקצתן רואין אלו את אלו יכולים להצטרף לזימון אחד¹, אולם מוסיף המשנ"ב שאעפ"כ טוב יותר שיכנס לבית הכנסת, כיון שיש אחרונים הסבורים שאין לדמות צירוף למנין לצירוף לזימון ובמנין אינם מצטרפים.

כשיש שביל מפסיק בין שני הקבוצות

כתב הפמ"ג (נ"ה א"א סק"ב) שכיון שמקור הלכה זו נלמד מהלכות זימון, ושם מבואר בשו"ע בסי' קצ"ה שאם היתה דרך הרבים מפסקת בין שני החבורות אינם יכולים להצטרף על ידי ראייה, הוא הדין לגבי מנין דרך הרבים מונעת את הצירוף על ידי ראייה.

והמשנ"ב בסי' קצ"ה מעתיק את דברי הט"ז שלא דוקא דרך הרבים אלא הוא הדין שביל היחיד מפסיק, ומבואר בר"ש בפאה פ"ב ששביל היחיד הוא פחות מארבע אמות ושיעורו כדי שיגביה רגל אחת ויניח את רגלו האחרת וזהו שיעור קטן מאוד.

לפי זה כאשר שני בנינים רוצים להצטרף דרך המרפסות על ידי ראייה של כולם אחד את השני, אם יש ביניהם שביל המשמש למעבר בני אדם

1. אף שלגבי זימון מבואר בביאור הלכה שהצירוף מועיל רק לזימון של עשר, אבל אי אפשר לצרף יחידים לזימון של שלש, לענין מניין אפשר לצרף יחידים לעשרה, כפי שמבואר במשנ"ב כאן שיחיד יכול להצטרף מבחוץ להשלים מנין לעשרה, והטעם שלזימון של שלש צריך לייצר קביעות של שלשה שאכלו כאחד, ולענין זה ראייה אינה נחשבת קביעות, אבל זימון של עשרה עניינו שיש כבר שלשה שהתחייבו בזימון, וכעת רק רוצים להזכיר את ה' על ידי שהשכינה שורה עליהם כעשרה, ולענין זה ראייה של עשרה אלו את אלו מצרפת להשראת השכינה. ומעתה לענין מנין שכל ענינו הוא השראת השכינה בעשרה, גם יחידים מצטרפים לכך.

אינם יכולים להצטרף, אלא אם כן החזן עצמו עומד על השביל, שאז הוא יכול לצרף את כולם בראייתו כפי שיתבאר להלן, והשביל אינו מפסיק משום שאנו מצרפים גם את הרשות של השביל עם כולם².

אמנם ישנם כמה אופנים ששביל לא ישמש כמפסיק: שביל שאינו משמש כמעבר ממקום למקום אלא הוא מוביל לבנינים לבתי הדיירים, וכמו שמצוי בשלשה בנינים העשויים בצורת חי"ת, ובמרכזם ישנה דרך המובילה אל תוך הבנינים אולם אינה מובילה למעבר בין הבנינים לרחוב, שביל כזה אין לו דין שביל היחיד שיחצוץ, שרק שביל מעבר חוצץ ולא שביל המשמש ככניסה לבית, ודינו כחדר מדרגות שאינו חוצץ, כן שמעתי מהגאון רבי שלום יוסף גלבר שליט"א, בעמח"ס ארחות שבת. עוד נראה לענ"ד לחדש ששביל היחיד והרבים מפסיקים רק למי שעומד מהעבר השני שלהם, אבל למי שעומד מעל עשר טפחים מהשביל ורוצה להצטרף דרך האויר, וכגון דיירי הקומה השניה שרוצים להצטרף עם הדיירים שבקומה השניה ממולם, גם אם בקרקע שמתחתיהם ישנו שביל הרבים הם יכולים להצטרף, משום שרשות השביל מגיעה עד עשר טפחים מקרקעיתו, והאויר שמכאן ואילך אין לו דין שביל הרבים, וענין זה יתבאר בארוכה עם מקורות בהערה³, והרציתי את הדברים לפני

2. ענין זה הוא פשוט מסבא שהשביל חוצץ רק כאשר הוא אינו חלק מן הרשות שמצרפים לעשרה, שהרי אם חמשה אנשים יעמדו על השביל וירצו להצטרף עם חמשה שעומדים בבית ודאי שהשביל אינו חוצץ לכך שהרי את רשות השביל עצמה אנו באים לצרף.

3. כתב הבית יוסף ביו"ד רפ"ו אות ה', שבית שעוברים בפתחו חזירים אין להניח שם מזוזה כיון שחזיר נחשב כדבר מטונף. אולם אם החלק העליון של הפתח גבוה עשרה טפחים מן הארץ יכול להניח שם מזוזה, וטוב לכסותה. את דברי הב"י העתיק לדינא הט"ז שם. ובפשטות הדברים מיוסדים על ההלכה שרשות הרבים עולה עד עשרה טפחים, וכמבואר בריש סוכה שלמעלה מעשרה נחשב רשות בפני עצמה לכל דיני התורה, ורק לגבי רשות היחיד של שבת התחדש שהרשות עולה עד לרקיע, הטעם לכך כתב הבית יוסף בסי' שמ"ה, משום שדרך היחיד לבנות עליות על גבי עליות ונחשב שיש לו שימוש עד לרקיע, ומדברי הבית יוסף בהלכות מזוזה מבואר שדין זה נאמר רק לגבי הלכות שבת, שהרי מזוזה מקום הנחתה הוא ברשות היחיד, ולמרות זאת כתב הבית יוסף שיש להתיר להניח מזוזה למעלה מעשרה, הרי שלכל דיני התורה השטח שלמעלה מעשרה נחשב רשות לעצמו, ואף אם יש דבר מטונף בחלק שלמטה מעשרה, מותר להניח מזוזה למעלה מעשרה.

והנה מבואר במשנ"ב בסי' נ"ה שאם יש דבר טינוף מפסיק בינו לציבור אין לענות על ברכו ששומע מהם, לפי דברי הבית יוסף נראה פשוט שמי שעומד בקומה שניה ושומע ברכו מהמנין שעומד בבנין מולו בקומה השניה, ולמטה על הארץ ישנו דבר טינוף, פשוט שרשאי לעלות, משום שהוא עומד למעלה מעשרה מדבר הטינוף וזו רשות לעצמה שבה אין טינוף מפסיק.

הגאון רבי שלום יוסף גלבר שליט"א, ואמר שיתכן שהצירוף על ידי ראייה יכול להעשות רק עם שתי הקבוצות עומדות על קרקע אחת שזה עצמו נחשב חיבור מסוים, שאז הראייה יכולה לצרפן, אולם אם שתי הליקופטרים ירצו להצטרף על ידי ראייה לא יועיל, שאין להם קרקע אחת שמחברת אותם, ולמעשה אמר לי שאפשר לסמוך על סברא זו לענין קדיש קדושה וברכו שאין בהם איסור של ברכה לבטלה, וכן לענין חזרת הש"ץ שיכול החזן לכוין לנדבה אם אין עשרה שמקשיבים לברכותיו, אבל לא לענין ברכת כהנים שבזה יש חשש ברכה לבטלה.

כשישנם שלש קבוצות שהראשונה אינה רואה את השלישית

מבואר בשו"ע קצ"ה בהלכות זימון שאם ישנם שתי חבורות בשתי בתים שאינם רואים אלו את אלו, אולם על מפתן הבית עומד המזמן שרואה גם את שתי החבורות ושתי החבורות רואים אותו, הוא מצרף את שניהם לזימן כחבורה אחת.

כותב שם השעה"צ (סק"ו) ששמע שרק המזמן יכול לצרף את שתי החבורות, אבל אדם אחר שישב שם לא, והטעם אפשר שכיון ששתי החבורות צריכים לו נחשב כשמש שמצרף שתי חבורות גם כשאינם רואים אלו את אלו.

מבואר שאף שכתב השו"ע בס"א ששתי חבורות יכולות להצטרף גם כשרק מקצת מהן רואים אלו את אלו, כאן ששתי החבורות אינם רואים כלל אלו את אלו, ורוצים שהאדם השלישי יצרף אותם על ידי ראייתו, אין מועילה ראייתו לצרפן רק אם שתיהם זקוקים לו שאז שייך לחבר אליו את שתיהם, אבל אדם אחר לא יצרף אותם בראייה שלו כיון שכל חבורה לעצמה אינה רואה את החבורה האחרת אפילו במקצת.

לפי זה כאשר עומדים לדוגמא בחמש מרפסות בכל אחת שני בני אדם, ואלו שעומדים בראשונה רואים את אלו שעומדים בשניה אולם אינם רואים את אלו שעומדים בשלישית, העומדים בשניה לא יוכלו לצרף בין הראשונה לשלישית, והאופן היחיד לצירוף במקרה כזה הוא להעמיד את החזן במקום שכל העשרה יוכלו לראות אותו והוא יוכל לראות אותם, שכיון שהוא מוציא אותם ידי חובה בקדיש וקדושה הוא יכול

מענה נראה שכמו כן לענין שביל הרבים, השביל נחשב הפסק רק עד עשרה טפחים, שמכאן ואילך זו רשות לעצמה ובה אין לרבים או ליחיד שימוש של שביל, וממילא כל מי שעומד למעלה מעשרה מעל השביל יכול להצטרף בראייה עם האנשים שמעבר לשביל אם יש קו מצרף מעל העשרה טפחים של השביל ביניהם.

בראייתו לצרף את כולם. וכן הורה הגר"ש רוזנבלט שליט"א בשיעורו בענין זה ביום רביעי ז' ניסן.

צירוף למנין דרך מרפסות וחלונות

א. עשרה בני אדם העומדים מחולקים כל אחד במרפסת ביתו, יכולים להצטרף למנין לאמירת קדיש וקדושה ברכו קריאת התורה וברכת כהנים⁴ כאשר רואים אלו את אלו אף שכל אחד עומד במרפסת נפרדת, ובתנאי שכולם יראו זה את זה (ראה להלן) וכן שלא יהיה הפסק בין המרפסות של שביל הנועד למעבר אפילו של יחידים ואפילו אם אין בו רוחב ד' אמות, אולם שביל המוביל לכניסה לבתים ואינו משמש כמעבר אינו מפסיק⁵.

כשאינן כל העשרה רואים את כל העשרה

ב. אם רק חלק מהעומדים במרפסות רואים אלו את אלו, אף שלמעשה ישנה שרשרת שזה רואה את זה וזה שעומד אחריו רואה את זה שאחריו, כיון שלמעשה אין כל העשרה רואים אלו את אלו אין מצטרפים, אולם אם העמידו חזן שרואה את כולם וכולם רואים אותו יכולים להצטרף על ידו.

ג. אולם כשיש חמשה במרפסת אחת וחמשה באחרת די שחלק מן החמשה שבכאן יראו חלק מן החמשה שבכאן ואין צריך שכל החמשה יראו את כל החמשה.

ד. גם כשיש דרך רבים המפסיקה בין הבניינים, כל מי שעומד בגובה עשרה טפחים מעל דרך זו יכול להצטרף דרך האויר שמעל עשרה בראייה ואין הדרך מפסיקה, משום שלשטח שמעל עשרה טפחים מהדרך אין דין דרך הרבים, ואפשר להצטרף דרכו. ונראה שה"ה אם החזן עומד על הקרקע שבין הבתים יכולים הקומות הגבוהות להצטרף בראיית החזן כשיש דרך הרבים ביניהם, שיכולים להצטרף בקו אלכסון שעובר ביניהם לחזן שגבוה עשרה טפחים מעל דרך הרבים המפסיקה ביניהם.

4. אף שהמשנ"ב בסי' נ"ה כתב בשם הפמ"ג שנסאר בצ"ע לענין צירוף לקריאת התורה וברכת כהנים של ישן, שאף שלגבי צירוף לשאר דברים שבקדושה דעת הפמ"ג שמצטרף לגבי קריאת התורה הסתפק משום שיש בזה דין של ציבור, נראה שזהו דוקא לגבי ישן שיש לומר שאין זה נחשב שיש כאן ציבור כשאחד מהם ישן, אבל לגבי צירוף כיון שהתחדש שראייה מצרפת אין סברא לומר שלגבי דין ציבור לא תצטרף ורק לגבי השראת השכינה תצטרף, וכן שמעתי מהגר"י קנר שליט"א שניתן לסמוך על צירוף ראייה גם לגבי קריאת התורה.

5. הוראת הגרש"י גלבר שליט"א בעמ"ס ארחות שבת, והתבאר בהקדמה לסעיפים אלו.